

prima instanță: L. Ciuhrii
instanța de apel: T. Duca, A. Albu, D. Pușca

dosarul nr. 2r-921/14

DECIZIE

24 septembrie 2014

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președinte, judecătorul
Judecătorii

Nicolae Clima
Ion Druță
Tamara Chișca-Doneva

examinând recursul declarat de către Boțaniuc Valeriu, reprezentat de avocatul Fală Nicolae,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Boțaniuc Valeriu împotriva Societății cu Răspunderea Limitată „Ădăm”, Țurcan Alexandru și Costaci Viorica cu privire la declararea nulității a contractului de vânzare-cumpărare a bunului imobil nr. cadastral 7801104260 cu repunerea părților în poziția inițială și radierea înscrierii din Registrul bunurilor imobile și declararea contractului nr. 294 din 03 februarie 2003 drept legitim,

împotriva încheierii Curții de Apel Bălți din 12 martie 2014, prin care a fost restituită cererea de apel declarată de Boțaniuc Valeriu și remise lui Boțaniuc Valeriu cererea de apel cu toate documentele anexate,

constată:

La 15 mai 2003, Boțaniuc Valeriu a depus cerere de chemare în judecată împotriva Olgăi David cu privire la declararea nulității a contractului de vânzare-cumpărare nr. 1315 din 21 iunie 2002.

În motivarea acțiunii a indicat că în urma licitației cu strigare petrecute de Inspectoratul Fiscal de Stat pe raionul Soroca din 15 martie 2002, a procurat lotul de teren de pe str. Calea Bălțului 46, cu o arie de 129 m.p. pentru ce a plătit suma de 1300 lei, ceea ce se confirmă prin contractul de vânzare-cumpărare nr. 35 din 29 mai 2002.

Însă, susține că la Oficiul Cadastral Teritorial Soroca i-a fost refuzată înregistrarea contractului menționat, pe motiv că terenul dat este înregistrat după alt proprietar, în temeiul contractului de vânzare-cumpărare nr. 1315 din 21 iunie 2002, pe care îl consideră nelegitim din motivul că terenul în litigiu a fost procurat de el la ultima licitație petrecută de Inspectoratul Fiscal de Stat județean Soroca, în urma căruia a fost încheiat contractul de vânzare-cumpărare nr. 35 din 29 mai 2002.

Solicită repunerea în termen a acțiunii și anularea contractului de vânzare-cumpărare nr. 1315 din 21 iunie 2002.

Prin hotărîrea Judecătoriei Soroca din 01 octombrie 2003, acțiunea a fost admisă și declarate nule contractele de vânzare-cumpărarea a terenului din or. Soroca, str.

Calea Bălțului nr. 46 cu suprafața de 129 m.p. nr. 4861 din 18 decembrie 2000, încheiat între SRL „Ădăm” și Țurcan Alexandru și nr. 1315 din 21 iunie 2002, încheiat între Țurcan Alexandru și Costachi Viorica și obligat registratorul David Olga al Oficiului Cadastral Teritorial Soroca să-i înregistreze lui Boțaniuc Valeriu contractul de vânzare-cumpărare nr. 35 din 29 mai 2002 a terenului cu suprafața de 129 m.p. situat în or. Soroca, str. Calea Bălțului nr. 46.

Prin încheierea Curții de Apel Bălți din 12 octombrie 2010, au fost repuse în termen apelurile declarate de Țurcan Alexandru și Costaci Viorica.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 22 februarie 2011, au fost admise cererile de apel declarate de Țurcan Alexandru și Costaci Viorica, casată hotărîrea primei instanțe și remisă pricina la rejudecare în aceeași instanță în alt complet de judecată.

În cadrul rejudecării pricinii Boțaniuc Valeriu a depus o cerere de modificare a cerințelor, solicitînd recunoașterea nulității a contractelor de vânzare-cumpărare nr. 4861 din 18 decembrie 2000, încheiat între SRL „Ădăm” și Țurcan Alexandru și contractul de vânzare-cumpărare nr. 1315 din 21 iunie 2002, încheiat între Țurcan Vitalie și Costachi Viorica, prin care nelegitim a fost înstrăinat terenul cu suprafața de 121 m.p. situat în or. Soroca, str. Calea Bălțului 46 „a”.

Prin hotărîrea Judecătoriei Soroca din 28 septembrie 2011, acțiunea a fost admisă integral și declarate nule contractele de vânzare-cumpărare nr. 4861 din 18 decembrie 2000, încheiat între SRL „Ădăm” și Țurcan Alexandru și contractul de vânzare-cumpărare nr. 1315 din 21 iunie 2002, încheiat între Țurcan Alexandru și Costaci Viorica, și obligat OCT Soroca să înregistreze contractul de vânzare-cumpărare nr. 35 din 29 mai 2002, prin care Inspectoratul Fiscal de Stat Soroca a vîndut, iar Boțaniuc Valeriu a procurat terenul cu suprafața de 129 m.p., amplasat pe str. Calea Bălțului 46 „a”, or. Soroca.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 19 ianuarie 2012, a fost admis apelul declarat de avocatul Alexandr Olșanski în interesele lui Țurcan Alexandru și Costaci Viorica, casată hotărîrea primei instanțe și remisă pricina la rejudecare în prima instanță în alt complet de judecată.

În cadrul rejudecării pricinii în prima instanță, Boțaniuc Valeriu, reprezentat de avocatul Valentin Artemii, a depus cerere adițională de chemare în judecată, împotriva SRL „Ădăm”, Țurcan Alexandru și Costaci Viorica, prin care a solicitat declararea nulității a contractelor de vânzare-cumpărare nr. 4861 din 18 decembrie 2000, încheiat între SRL „Ădăm” și Țurcan Alexandru și contractul de vânzare-cumpărare nr. 1315 din 21 iunie 2002, încheiat între Țurcan Alexandru și Costaci Viorica, cît și declararea drept legitim a contractului de vânzare-cumpărare nr. 294 a bunului imobil cu nr. cadastral 7801104260 din 03 martie 2003, atragerea în proces în calitate de intervenient accesoriu a Inspectoratului Fiscal de Stat Soroca și încasarea de la pîrîți a cheltuielilor de judecată suportate în legătură cu examinarea pricinii în cauză.

Prin cererea scrisă, reprezentantul pîrîților Țurcan Alexandru și Costaci Viorica, Alexandr Olșanski, au solicitat atragerea în proces în calitate de pîrît a Oficiului Cadastral Soroca.

Prin încheierea protocolară a Judecătoriei Soroca din 25 martie 2013, s-a dispus menținerea Oficiului Cadastral Teritorial Soroca, în calitate de intervenient accesoriu.

Prin încheierea protocolară a Judecătoriei Soroca din 21 iunie 2013, a fost atras în proces în calitate de intervenient accesoriu, Inspectoratul Fiscal de Stat Soroca.

Prin hotărârea Judecătoriei Soroca din 03 decembrie 2013, acțiunea a fost respinsă ca neîntemeiată.

La 20 februarie 2014, Boțaniuc Valeriu, reprezentat de avocatul Fală Nicolae a declarat apel împotriva hotărârii primei instanțe, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a hotărârii contestate, rejudecarea cauzei de către instanța de apel, cu emiterea unei decizii prin care acțiunea să fie admisă în sensul formulat, sau remiterea pricinii la rejudecare în prima instanță.

Prin încheierea Curții de Apel Bălți din 12 martie 2014 a fost restituită cererea de apel declarată de Boțaniuc Valeriu și remise lui Boțaniuc Valeriu cererea de apel cu toate documentele anexate.

La 20 august 2014, Boțaniuc Valeriu, reprezentat de avocatul Fală Nicolae a declarat recurs împotriva încheierii instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea integrală a încheierii contestate și restituirea pricinii spre rejudecare în instanța de apel la faza intentării procedurii în ordine de apel.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu încheierea recurată, considerînd-o ilegală și neîntemeiată.

Menționează că Boțaniuc Valeriu nu a participat la ședința de judecată din 03 decembrie 2013, iar instanța de fond nu a expediat dispozitivul hotărârii reclamantului, pe cînd art. 236 alin. (4) din CPC prevede că participanții care nu au fost prezenți la pronunțarea dispozitivului hotărârii primesc copia hotărârii în decurs de 5 zile.

Iar art. 55 din CPC stabilește că se consideră participanți la proces: părțile, intervenienții, procurorul, petiționarii, persoanele care, în conformitate cu art. 7 alin. (2), art. 73 și 74 sunt împuternicite să adreseze în instanță cereri în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unor alte persoane sau care intervin în proces pentru a depune concluzii în apărarea drepturilor unor alte persoane, precum și persoanele interesate în pricinile cu procedură specială.

Susține că la data de 22 ianuarie 2014 reclamantul a aluat cunoștință cu hotărârea integrală, fapt confirmat prin ștampila Poștei Moldovei aplicată pe plicul transmis de către Judecătoria Soroca, considerînd, astfel, că apelul a fost depus în termen de 30 de zile și nu necesită repunerea în termen, or, până la 22 ianuarie 2014 recurentului nu i-a fost expediat dispozitivul hotărârii judecătorești.

Afirmă că, legiuitorul nu întâmplător a prevăzut obligația instanței de a expedia participanților la proces copia hotărârii în termen de 5 zile în situația când aceștia n-au fost prezenți la proces. Norma respectivă dă eficiență dreptului participanților la proces de a se folosi de dreptul de atac cu apel când nu sunt de acord cu hotărârea instanței de fond, în asemenea circumstanțe, când hotărârea este emisă în lipsa participantului la proces.

La fel, invocă că în speță a fost încălcat principiul dublu grad de jurisdicție, accesul la justiție, precum și stabilitatea și securitatea raporturilor juridice, deoarece anume „Apelul”, ca cale procesuală de atac, îi pune în valoare importanța și necesitatea respectării lui. Acest principiu presupune organizarea sistemului judiciar astfel încât o hotărâre judecătorească să poată fi supusă controlului judiciar la o instanță superioară, pentru a se înlătura eventualele erori de judecată săvârșite de instanța ierarhic inferioară. Iar această necesitate acută, apare ținând cont că activitatea de jurisdicție presupune implicarea activă a unor persoane, chiar judecători fiind, posibilitatea strecurării unor erori de interpretare, de stabilire a faptelor sau de aplicare corectă a

legii este inerenta actului de justiție. Potrivit acestui principiu universal acceptat, orice litigiu poate trece după o prima judecată în fața unei instanțe superioare spre a fi rejudecat într-o nouă fază procesuală, dar care este considerată continuarea aceluiași proces.

Subliniază că recurentul nefiind de acord cu decizia primei instanțe, recurge la soluționarea cauzei de către o instanță superioară, care ar trebui să ofere garanții pentru pronunțarea unei soluții corespunzătoare, ceea ce nu este urmărit de ei în speța dată, deoarece prin încheierea Curții de Apel Bălți din 12 martie 2014, fără o motivare clară și pertinentă a fost restituită cererea de apel declarată de Boțaniuc Valeriu împotriva hotărârii judecătorești Soroca din 03 decembrie 2013, astfel a fost încălcat principiul dublu grad de jurisdicție, iar cum calea procedurală a apelului, ca și orice altă cale de atac, reprezintă și exercițiul unui drept procesual important, rezultă că a fost încălcat și principiul accesul liber la justiție, care este consacrat în art. 20 al Constituției RM și în art. 6 alin. (1) CEDO.

Menționează că, instanțele ierarhic inferioare au încălcat principiul securității și stabilității raporturilor juridice, manifestată prin admiterea apelului tardiv declarat de către Alexandru Turcan și Viorica Costaci după 8 ani de la pronunțarea hotărârii de către Judecătoria Soroca la 01 octombrie 2003. Astfel, încălcându-se dreptul de proprietate garantat de art.1. Protocolul nr.1 la CEDO.

Insistă că statul este obligat să asigure dreptul la apărare oricărei persoane, iar juridic dar și moral reclamantul nu i se poate opune că a omis termenul din motivul că avocatul sau precedent nu a exercitat apelul în termen de 30 zile.

Consideră că sancțiunea respectivă este incorectă și disproporționată în raport cu scopul urmărit.

Accentuează că legea procesuală nu întâmplător obligă de a trimite dispozitivul în termen de 5 zile participanților, iar avocatul (reprezentantul) nu este participant la proces în sensul art.55 CPC.

În conformitate cu art. 425 CPC, termenul de declarare a recursului împotriva încheierii este de 15 zile de la pronunțarea ei.

Din materialele dosarului rezultă că copia încheierii Curții de Apel Bălți din 12 martie 2014, a fost expediată în adresa lui Boțaniuc Valeriu la 21 martie 2014, fapt ce se confirmă prin copia scrisorii de însoțire nr.6199 (f. d. 251 Vol.II), Iar date care ar confirma și recepționarea acesteia la materialele cauzei lipsesc, ori scrisoarea recomandată expediată în adresa ultimului a fost returnată instanței de apel, fără înmînare, din motivul invocării adresei incomplete (f.d. 252 vol.II).

Astfel, instanța de recurs consideră că recurentul s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul la 20 august 2014, în termen.

În conformitate cu art. 426 alin. (3) CPC, recursul împotriva încheierii se examinează în termen de 3 luni într-un complet din 3 judecători, pe baza dosarului și a materialelor anexate la recurs, fără examinarea admisibilității și fără participarea părților.

Studiind materialele dosarului în raport cu temeiurile recursului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul întemeiat și care urmează a fi admis cu casarea încheierii instanței de apel și restituirea pricinii spre rejudecare din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 427 lit. b) CPC, instanța de recurs, după ce examinează recursul împotriva încheierii, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial încheierea, restituind pricina spre rejudecare din considerentele ce urmează.

După cum denotă actele cauzei prin încheierea din 12 martie 2014, Curtea de Apel Bălți a dispus restituirea cererii de apel declarată de Boțaniuc Valeriu ca fiind depusă peste termen, întemeindu-și concluziile pe dispozițiile art. 369 alin. (1) lit. b) și art. 362 alin. (1) CPC.

În conformitate cu art. 362 alin. (1) CPC, termenul de declarare a apelului este de 30 de zile de la data pronunțării dispozitivului hotărârii, dacă legea nu prevede altfel.

În conformitate cu art. 236 alin. (4) CPC, participanții care nu au fost prezenți la pronunțarea dispozitivului hotărârii primesc copia hotărârii în decurs de 5 zile.

Contrar concluziilor expuse în încheierea instanței de apel, instanța de recurs, analizând materialele probator, constată că deși la dosar este anexată dovada înmînării dispozitivului deciziei reprezentantului reclamantului Boțaniuc Valeriu – Mihai Belous, însă date care ar confirma expedierea dispozitivului hotărârii și în adresa însuși reclamantului Boțaniuc Valeriu, care nu a fost prezent la pronunțarea dispozitivului hotărârii, la materialele cauzei lipsesc.

Aici, este important de menționat că recurentul Boțaniuc Valeriu nici nu a fost citat la ședința de judecată din 03 decembrie 2014, la care, de altfel, a fost pronunțat dispozitivul hotărârii.

Astfel, se constată că, deși instanța de apel a stabilit că cauza în prima instanță a avut loc în lipsa lui Boțaniuc Valeriu și că dispozitivul hotărârii a fost înmînat doar reprezentantului acestuia, Mihai Belous, fără a-i fi expediată copia și recurentului, la adoptarea deciziei contestate nu s-a ținut cont de circumstanțele date.

Sub acest aspect și reieșind din prevederile art. 27 alin. (1) din CPC, instanța de apel nu a asigurat disponibilitatea în drepturi a participantului la proces, ce se afirmă prin posibilitatea, în primul rând a părților, de a dispune liber de dreptul subiectiv material sau de interesul legitim supus judecății, precum și de a dispune de drepturile procedurale, de a alege modalitatea și mijloacele procedurale de apărare, ce direct indică că instanța a admis încălcarea normelor de drept procedural ce impun casarea hotărârii suplimentare a primei instanțe.

Mai mult ca atât, cu toate că încheierea din 12 martie 2014 a fost emisă în ședința de judecată, la materialele dosarului lipsește un proces-verbal al ședinței de judecată din 12 martie 2014, în care s-ar reflecta desfășurarea ședinței din această dată, aspect care de asemenea constituie o încălcare a prevederilor art. 273 CPC, ce reglementează obligativitatea întocmirii procesului-verbal.

Totodată, instanța de recurs remarcă că la materialele dosarului lipsesc probe care ar confirma citarea legală a participanților la proces, fapt care indică că de către instanță nu au fost respectate nici prevederile art. 102 și 105 CPC, care reglementează înștiințarea participanților la proces despre locul, data și ora ședinței de judecată.

În această ordine de idei, faptele relatate generează casarea încheierii recurate, or menținerea acesteia, în condițiile enunțate, ar constitui o încălcare a dreptului recurentului Boțaniuc Valeriu de a dispune de drepturile sale procedurale în condițiile normelor în vigoare, care sunt garantate și de Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, precum și îngrădirea accesului la justiție.

Distinct de cele enunțate, Colegiul civil, comercial și contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, a casa integral încheierea instanței de apel și a restitui pricina spre judecare de la etapa primirii cererii de apel.

În conformitate cu art. 427 lit. b), art. 428 CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

decide:

Se admite recursul declarat de către Boțaniuc Valeriu, reprezentat de către avocatul Fală Nicolae.

Se casează integral încheierea Curții de Apel Bălți din 12 martie 2014 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată lui Boțaniuc Valeriu împotriva Societății cu Răspunderea Limitată „Ădăm”, Țurcan Alexandru și Costaci Viorica cu privire la declararea nulității a contractului de vânzare-cumpărare a bunului imobil nr. cadastral 7801104260 cu repunerea părților în poziția inițială și radierea înscrierii din Registrul bunurilor imobile și declararea contractului nr. 294 din 03 februarie 2003 drept legitim, cu restituirea pricinii spre judecarea la Curtea de Apel Bălți de la etapa primirii cererii de apel.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președinte, judecătorul

Nicolae Clima

Judecătorii

Ion Druță

Tamara Chișca-Doneva